

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

1. Nazwa

**BUDYNEK JADALNI I SALI GIMNASTYCZNEJ
Szkoły Podoficerów Lotnictwa dla Młodzieży**

2. Czas powstania

1937-1938, 1940-1942

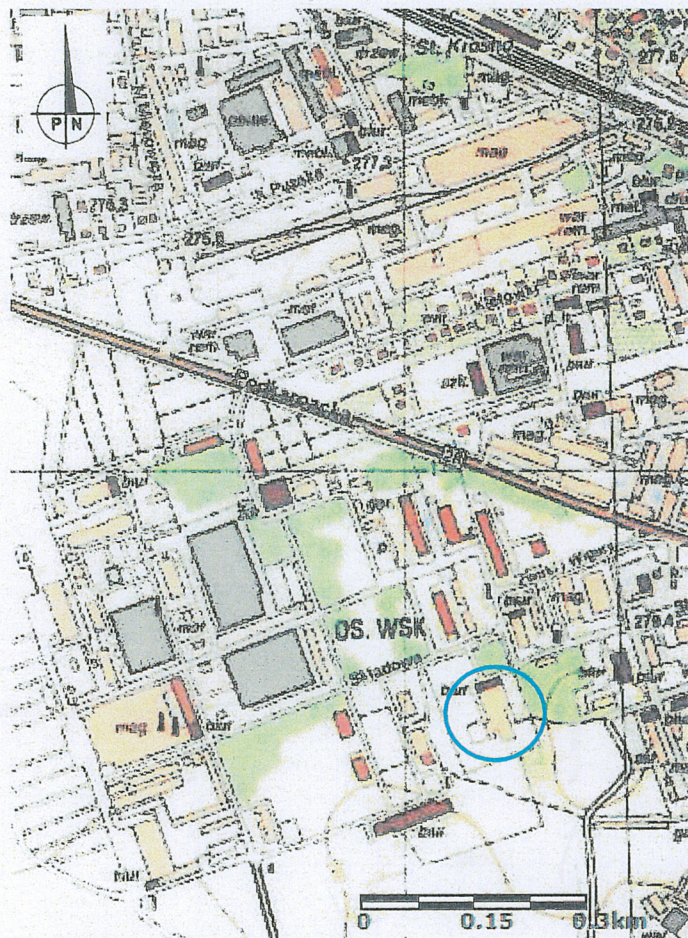
3. Miejscowość

K R O S N O

4. Adres

ul. Franciszka Żwirki i Stanisława Wigury 3
nr ewidencyjny działki działka nr 270
nr księgi wieczystej

11. Materiały graficzne

Plan orientacyjny. Skala 1:10 000.
Podkład www.geoportal.gov.pl, dostęp 19.12.2016 r.

Widok budynku od pn.-wsch.

Widok budynku jadalni i sali gimnastycznej od pn.-zach.

5. Przynależność administracyjna

województwo podkarpackie
powiat grodzki Krosno
gmina Miasto Krosno

6. Współrzędne geograficzne

N 49°41'9.17" E 21°44'51.51"

7. Poprzednie nazwy miejscowości

8. Właściciel i jego adres

Miasto Krosno
ul. Lwowska 28a
38-400 Krosno

9. Użytkownik i jego adres

Towarzystwo Budownictwa Społecznego
Przedsiębiorstwo Mieszkaniowe Spółka z o.o.
ul. Wyzwolenia 4
38-400 Krosno

10. Formy ochrony

A-1444 2 15.02.2017

W 1934 r. szef Departamentu Lotnictwa Ministerstwa Spraw Wojskowych gen. inż. pilot Ludomił Antoni Rayski przedstawił Radzie Miasta Krosna sporządzony z jego inicjatywy projekt budowy Centrum Wyszkożenia Podoficerów Lotnictwa. Radni widząc szansę na rozwój miasta uchwalili przekazanie ok. 100 ha gruntu przyległego od wsch. do terenu pierwszego lotniska, które zostało zbudowane w latach 1928-1932 staraniem krośnieńskich entuzjastów lotnictwa zrzeszonych w Komitecie Powiatowym Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej oraz Komitetu Wojewódzkiego LOPP we Lwowie.

Projekt lotniska wraz z zespołem budynków został wykonany na zlecenie Ministerstwa Spraw Wojskowych przez nieznanego autora. W latach 1937-1938 powstały trzy grupy obiektów centrum wyszkolenia rozmieszczonych wokół wyrównanego i zdrenowanego pola lotniska. Zespół budynków grupy I został zrealizowany w częściowo zmienionym układzie w stosunku do projektu. Budynki centrum wzniesiono w modnym w tym czasie stylu modernistycznym. Jednym z obiektów tej grupy był budynek jadalni dla uczniów i sali gimnastycznej pełniący także funkcję sali widowiskowo - kinowej.

Jesienią 1938 r. przeniesiono z Bydgoszczy do Krosna Szkołę Podoficerów Lotnictwa dla Małoletnich. Szkoła w Krośnie była wówczas uważana za najnowocześniejszą w Europie szkołę lotniczą. Szkoła realizowała program szkoleniowy w specjalnościach pilot, strzelec pokładowy - radiotelegrafista oraz mechanik pokładowy.

1.09.1939 r. lotnisko w Krośnie było celem dwóch nalotów bombowych, w wyniku których zniszczono większość samolotów w hangarach i na placach przed nimi. Bombardowanie było prowadzone z użyciem niewielkich bomb w celu ograniczenia zniszczeń budynków szkoły, które w większości ocalały. Budynek jadalni i sali gimnastycznej nie odniósł uszkodzeń. Lotnisko w Krośnie zostało zajęte przez Niemców w dn. 8.09.1939 r. Po zajęciu lotniska Niemcy szybko wyremontowali uszkodzone budynki i uruchomili szkołę lotniczą. Obiekty grupy I, w tym budynek jadalni i sali gimnastycznej z tego okresu widoczne są na zdjęciu lotniczym wykonanym w końcu 1939 lub na pocz. 1940 r. przez niemieckiego... C.d. zał. nr 1

Sytuacja

Budynek jadalni i sali gimnastycznej zlokalizowany został w pd.-wsch. narożniku grupy I zespołu obiektów dawnej Szkoły Podoficerów Lotnictwa dla Małoletnich, po pd. stronie prostokątnego placu przed nieistniejącym obecnie budynkiem komendy Centrum Wyszkożenia Lotnictwa. Obecnie na terenie tego placu i w miejscu rozebranego budynku komendy znajdują się bloki mieszkalne Osiedla WSK. Przedmiotowy budynek znajduje się pomiędzy ul. Podkarpacką (droga krajowa nr 28) a lotniskiem, po pd. stronie pd. odnogi ul. Żwirki i Wigury, na pd.-wsch. od nowo zbudowanego ronda. Budynek znajduje się w centrum obszernej działki nr 270, której granice zbliżone są do granic kwartału zajmowanego przez ten budynek oraz budynek wartowni i aresztu (niezachowany). Działkę otacza ogrodzenie z siatki stalowej na słupkach z rurek stalowych. Wjazd na teren działki prowadzi przez bramę od pn., od strony ul. Franciszka Żwirki i Stanisława Wigury. Na terenie działki nr 270, poza głównym budynkiem jadalni i Sali gimnastycznej znajdują się schrony przeciwlotnicze z okresu 2 wojny światowej. Po wsch. stronie dawnej kuchni znajduje się schron z wejściem osłoniętym obecnie wiatą o konstrukcji z kształtowników stalowych, zadaszeniu i jednej z ścian bocznych z płyt poliwęglanowych falistych i pozostałych ścianach z siatki stalowej. Zgodnie z relacją dawnego pracownika Składnicy Technicznej Aeroklubu Polskiego w Krośnie – Stanisława Goudy, po zach. stronie głównego budynku znajdują się podziemne schrony pod nieistniejącymi skrzydłami wzniesionymi przez Niemców. Fragment podziemnej budowli jest widoczny na powierzchni terenu.

Materiał, konstrukcja, technika

Budynek o układzie konstrukcyjnym odpornym na wybuchy bomb lotniczych. Konstrukcja szkieletowa żelbetowa, złożona ze słupów o przekroju okrągłym i kwadratowym, rygli stężonych stropami płytowymi oraz stropodachów 3-warstwowych (z środkową warstwą elastyczną, chroniącą główną płytę stropową). Ściany zewnętrzne wypełniające lekkie, pierwotnie z dużymi przeszkleniami. W razie wybuchu bomby wewnątrz budynku energia miała być kierowana na boki, chroniąc konstrukcję przed zniszczeniem. Ściany zewnętrzne i wewnętrzne w partiach oryginalnych murowane z cegły pełnej, w partiach wtórnych z bloków gazo-betonowych. Pokrycie stropodachów części piętrowej z papy asfaltowej na lepiku. Nad zachowanym fragmentem części parterowej wtórny dach nad oryginalnym stropodachem 3-warstwowym, pokryty jest blachą fałdową. Fragment części parterowej, zbudowanej na miejscu części zniszczonej w 1944 r., przykryty jest dwuspadowym dachem o pokryciu blachą płaską. Pozostałe przybudówki przykryte są dachami pulpitowymi o pokryciu z papy, blachy fałdowej i blachy płaskiej. W dawnej jadalni na licach słupów zachowana jest częściowo okładzina z płytek ceramicznych. Posadzki oryginalne z płytek cementowych szlifowanych, podłogi sali gimnastycznej oraz części pomieszczeń na piętrze drewniane z desek na legarach, w części pomieszczeń od strony pn. ceglane, układane w „jodełkę”. Schody zewnętrzne i wewnętrzne płytowe, żelbetowe. Schodki na scenę w sali gimnastycznej drewniane. Okna półskrzynkowe dwuskrzydłowe z jednoskrzydłowym uchylnym naświetlem (w części pn.) oraz półskrzynkowe dwuskrzydłowe (w klatkach schodowych) oryginalne. W głównej części budynku w partii wysuniętej na parterze wtórne jednoskrzydłowe drewniane okna zespolone. Pierwotnie były tu duże przeszklenia doświetlające jadalnię. Na piętrze prawdopodobnie oryginalne jednoskrzydłowe okna półskrzynkowe. W głównej części budynku na piętrze partii cofniętej wtórne jednoskrzydłowe okna PCV doświetlające salę gimnastyczną. Pierwotnie były tu okna o większej wysokości. W parterowej części budynku wtórne okna dwuskrzydłowe i jednoskrzydłowe drewniane zespolone i z profili PCV. W przybudówce stanowiącej fragment budynku dobudowanego przez Niemców podczas 2 wojny światowej oryginalne drewniane dwuskrzydłowe okna skrzynkowe. Główne drzwi wejściowe do budynku prawdopodobnie oryginalne, drewniane, czteroskrzydłowe płycinowe. Pozostałe drzwi i bramy zewnętrzne wtórne dwuskrzydłowe i jednoskrzydłowe stalowe. Drzwi wewnętrzne wtórne płytowe oraz stalowe jedno- i dwuskrzydłowe. C.d. zał. nr 1.

<p>14. Kubatura</p> <p>Ok. 20806 m³ (nie uwzględniono niedostępnych piwnic i podziemnych schronów plot.).</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>Ok. 3358 m² (nie uwzględniono pomieszczeń niedostępnych: w współczesnym, pd. fragmencie części parterowej oraz w piwnicach).</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Jadalnia, kuchnia i sala gimnastyczno-widowiskowa dla uczniów Szkoły Podoficerów Lotnictwa dla Małoletnich.</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>Dawna stołówka w budynku głównym użytkowana jest jako magazyn TBS, w części parterowej funkcjonują prywatne zakłady rzemieślnicze.</p>
<p>18. Stan zachowania</p> <p>Zachowana jest piętrowa część budynku oraz fragment części parterowej. Pd.-zach. fragment tej części został zniszczony w 1944 r. We wnęce widocznej od strony zach. pomiędzy zachowanym fragmentem, a powojenną przybudówką widoczne są postrzępione krawędzie żelbetowych, oryginalnych elementów konstrukcyjnych – strop, stropodach, rygiel i słup. Z krawędzi tych sterczą urwane pręty zbrojeniowe. Zachowany jest fragment budynku dobudowanego podczas 2 wojny światowej, schron przeciwlotniczy po wsch. stronie budynku oraz prawdopodobnie podziemne schrony po stronie zach. We wnętrzach zachowane są częściowo oryginalne posadzki oraz ceramiczne okładziny słupów w pomieszczeniu dawnej stołówki. Układ wnętrz w kondygnacji piętra został częściowo zmieniony. W dawnej sali gimnastyczno-widowiskowej znajduje się wtórna podłoga drewniana. Podłoga na balkonie sali została zdemontowana. Zachowany jest w większości układ elewacji, lecz okna i drzwi w większości są wtórne.</p> <p>Pomimo braku użytkowania większości pomieszczeń budynek dawnej stołówki i sali sportowo-widowiskowej znajduje się w dobrym stanie technicznym. Widoczne są jedynie zawilgocenia partii cokołowych ścian zewnętrznych. Niektóre z okien (np. w korytarzu na 2 piętrze) uszkodzone, z rozbitym oszkleniem. W części parterowej miejscowe zawilgocenia ścian i stropów oraz uszkodzenia tynków.</p>		<p>19. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Nieużytkowana i nieremontowana część budynku narażona jest na pogorszenie jej stanu technicznego w związku z brakiem ogrzewania, wentylacji, wybiciem części okien. Widoczne jest także zawilgocenie dolnej części murów w wyniku podciągania kapilarnego wody. Obiekt jest zagrożony rozbiórką. Konieczne jest objęcie ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków całości budynku wraz z częścią parterową – z wyjątkiem współczesnych przybudówek: pd.-wsch. i niewielkiego garażu od strony pd.-zach. Granice ochrony powinny objąć cały teren działki nr 270 wraz ze schronami przeciwlotniczymi. Należy przebadać niedostępne obecnie podziemia: podpiwniczenie pod dawną kuchnię (w części parterowej) oraz podziemne schrony przeciwlotnicze pod istniejącą przybudówką z okresu II wojny światowej i pod niezachowanymi budynkami z tego okresu.</p>	

20. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

- Księga Pamiątkowa Aeroklubu Podkarpackiego w Krośnie: *100 lat lotnictwa na Podkarpaciu 1915-2015 i 70 lat Aeroklubu Podkarpackiego*. Aeroklub Podkarpacki w Krośnie, ul. Żwirki i Wigury 8, 38-400 Krosno,
- Inwentaryzacja (rzuty parteru i pierwszego piętra) „Centralna Składnica Materiałów Technicznych”, archiwum Towarzystwa Budownictwa Społecznego Przedsiębiorstwo Mieszkaniowe Spółka z o.o. ul. Wyzwolenia 4, 38-400 Krosno.

23. Bibliografia

- Fryc Stanisław, *Z dziejów lotniska w Krośnie w latach 1928-1997*, Krosno 2009,
- Kubit Janusz, *Szkoła Podoficerów Lotnictwa dla Małoletnich, Krosno 1938-1939*, wyciąg z rękopisu,
- Więcek Zbigniew, *Krosno w czasie okupacji hitlerowskiej*, Krosno 2008,
- Zieliński Jerzy, *Krosno trudne lata 1930 – 1960*.

25. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania)

- Fotografie w albumie niemieckiego oficera lotnictwa, zbiory Muzeum Okręgowego w Rzeszowie,
- Zdjęcie lotnicze lotniska w Krośnie wykonane z alianckiego samolotu rozpoznawczego 15.04.1944 r, zbiory Muzeum Podkarpackiego w Krośnie.

21. Uwagi

22. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

24. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

Tekst Adam Sapeta, grudzień 2016

plany, rysunki Adam Sapeta, styczeń 2017

fotografie Adam Sapeta, maj 2016

Sapeta
Sapeta
Sapeta

NARODOWY INSTYTUT DZIEDZICTWA
ODDZIAŁ TERENOWY W RZESZOWIE
ul. Hetmańska 15, 35-045 RZESZÓW
tel. (17) 853-67-76 fax (17) 853-29-41

26. Załączniki

7 wkładek

1. Miejscowość	KROSNO	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	Miasto Krosno	BUDYNEK JADALNI I SALI GIMNASTYCZNEJ Szkół Podoficerów Lotnictwa dla Młodoletnich	C.d. pkt. 12 historia
3. Powiat	Grodzki Krosno		C.d. pkt. 13 opis.
4. Województwo	podkarpackie		

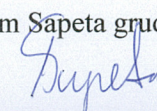
Pkt. 12. Historia c.d.

... lotnika stacjonującego w Krośnie. Na zdjęciu widoczne są m.in. szerokie przeszklenia w ścianach bocznych doświetlające jadalnię zlokalizowaną na parterze budynku. Przeszklenia te zostały zlikwidowane po 2 wojnie światowej. W czasie przygotowań do napaści na ZSRR lotnisko znacznie rozbudowano, powiększając jego obszar i wznosząc wiele nowych budynków mieszkalnych i technicznych. Zbudowano także betonowy pas startowy. Prace prowadziła stworzona specjalnie w tym celu firma budowlana Bauleitung der Luftwaffe Flughafen Krosno. Lotnisko do końca okupacji niemieckiej było intensywnie użytkowane jako baza dywizjonów bojowych Luftwaffe, zaplecze remontowe i produkcyjne (produkcja stacji radiolokacyjnych). Budynek jadalni i sali gimnastycznej był w tym czasie wykorzystywany prawdopodobnie zgodnie ze swoim przeznaczeniem. W ramach rozbudowy obiektów grupy I, dobudowano do niego od strony zach. trzy parterowe skrzydła tworzące wraz z nim zamknięty czworobok. Dwa z tych skrzydeł były wąskie, z użytkowymi poddaszami. Posiadały one zapewne funkcję mieszkalną. Trzecie skrzydło było znacznie większe – dłuższe i szersze – od dwóch pozostałych. Jego funkcja jest nieznana. Pod tymi skrzydłami znajdowały się schrony przeciwlotnicze, które prawdopodobnie zachowane są do dzisiaj. Na terenie działki nr 270 widoczny jest prawdopodobnie fragment stropu schronu pod nieistniejącym skrzydłem zach. Schron znajduje się także pod zachowanym do dzisiaj fragmentem większego budynku (przybudówka pd.-zach.). Przed nadejściem frontu wschodniego we wrześniu 1944 r. Niemcy ewakuowali lotnisko wywożąc maszyny i urządzenia. Następnie w poszczególnych budynkach zdetonowano ładunki wybuchowe złożone z bomb lotniczych. W grupie I zrujnowane częściowo lub całkowicie zostały wszystkie budynki, z wyjątkiem budynku stołówki i sali gimnastycznej. Zniszczony został jedynie pd. fragment części parterowej oraz budynki dobudowane przez Niemców. Rosjanie zajęli lotnisko 10 września 1944 r., a opuścili w lipcu 1946 r. wywożąc całe wyposażenie łącznie z częścią kratownicowych konstrukcji hangarów. Jeszcze w okresie użytkowania lotniska przez Rosjan część zrujnowanych budynków w grupie I zostało rozebranych przez okoliczną ludność w celu odzysku cegły i stali zbrojeniowej. Prawdopodobnie wtedy rozebrano zrujnowany fragment części parterowej oraz skrzydła dobudowane przez Niemców do głównego budynku jadalni i sali gimnastycznej. Pozostał jedynie fragment skrzydła południowego (istniejąca do dzisiaj przybudówka pd.-zach.) i schrony przeciwlotnicze. Pozostałe obiekty, w tym główny budynek jadalni i sali gimnastycznej, w 1946 r. zostały zajęte przez Korpus Ochrony Pogranicza (KOP).

16 sierpnia 1957 r. budynek dawnej jadalni i sali gimnastycznej przejęły Lotnicze Zakłady Naprawcze Aeroklubu PRL. Zlokalizowano tu dyrekcję LZP-N oraz magazyn części zamiennych samolotów i szybowców. Zakłady remontowe zlokalizowano w obiektach III grupy. W 1963 r. składnica zmieniła nazwę na Centralną Składnicę Materiałów Technicznych Aeroklubu Polski. W latach 80-tych XX w. przeprowadzono remont i przebudowę budynku, podczas którego m.in. zamurowano przeszklenia w parterze budynku oraz wzniesiono parterowe przybudówki. W 2010 lub w 2013 r. składnica przeniesiona została do obiektów III grupy. Budynek został przekazany samorządowi Krosna, który w 2015 r. oddał go w zarząd Towarzystwu Społecznemu Budownictwa w Krośnie. W dawnej kuchni oraz przybudówce z okresu II wojny światowej rozpoczęły w latach 2006-2008 działalność różne prywatne firmy, z których do dzisiaj funkcjonują dwa zakłady – ślusarski i odlewnia metali. W głównym budynku użytkowana jako magazyn jest d. jadalnia.

Pkt. 13. Opis c.d.**Rzut i bryła**

Budynek jadalni i sali gimnastycznej założony jest na rzucie dwóch prostokątów, przylegających do siebie krótszymi bokami. Główna część budynku o 2 (w części 3) kondygnacjach nadziemnych, niepodpiwniczona (z podziemnym kanałem instalacyjnym od zach., stanowiącym prawdopodobnie pn. wejście do schronu przeciwlotniczego zbudowanego przez Niemców). Bryła tej części złożona jest z kilku prostopadłościanów przykrytych stropodachami jednospadowymi o niewielkim nachyleniu. Nad salą gimnastyczno-widowiskową stropodach dwuspadowy, z kalenicą pośrodku, od pn. parterowy przedsionek, od pd. dwukondygnacyjny blok sceny, przykryte jednospadowymi, płaskimi stropodachami. Zachowany fragment części parterowej budynku jest podpiwniczony. Przykryty jest wtórnym dachem jednospadowym, pod którym zachowany jest oryginalny 3-warstwowy, dwuspadowy stropodach z płyt żelbetowych. Przybudówka wzniesiona w miejscu zniszczonej części pd. przykryta jest dachem dwuspadowym. Od strony zach. do głównego korpusu części parterowej dobudowana jest podpiwniczona (schron przeciwlotniczy) przybudówka, będąca pozostałością rozbudowy z okresu II wojny światowej. Od pd. przylega do niej mała, współczesna przybudówka (garaż). Obie w/w przybudówki przykryte są dachami jednospadowymi.

Elewacje

Elewacja frontowa (pn.) 10-osiowa, z szerokimi drzwiami wejściowymi obejmującymi dwie środkowe osie, flankowane zaokrąglonymi węgarami obłożonymi płytkami ceramicznymi. Okładzina ta przedłużona jest na ściany po obu stronach wejścia w formie dekoracji grzebieniowej. Wejście osłonięte jest szerokim dachem płytowym, żelbetowym. Przed wejściem wysunięte są szerokie, żelbetowe schody zewnętrzne obramowane prostopadłościennymi blokami, których górna płaszczyzna stanowi przedłużenie podestu. Elewacja podkreślona jest cokołem obłożonym płytkami ceramicznymi i zwieńczona prostym, ceglanym gzymsem podokapowym z czoł cegieł ułożonych pionowo oraz ułożonym na nich rzędzie cegieł ułożonych płasko. Powyżej znajduje się lico stropodachu żelbetowego. W ten sam sposób zwieńczone są wszystkie oryginalne części budynku.

Elewacja wsch. podzielona jest horyzontalnie na 5 odrębnych fragmentów. Część pn., 3-osiowa, stanowi kontynuację układu elewacji frontowej. Sąsiaduje z nią jednoosiowy blok klatki schodowej złożony pierwotnie z 8 otworów okiennych, oddzielonych od siebie wydatnymi podokiennikami/gzysami nadokiennymi. Obecnie 3 dolne okna są zamurowane z pozostawieniem podokienników. Kolejna największa, 13-osiowa część, podzielona jest wertykalnie na dwie części. W dolnej, obejmującej dwie kondygnacje zachowany jest górny pas prostokątnych, horyzontalnie ułożonych okien doświetlających pierwotnie widownię sali gimnastyczno-widowiskowej, podkreślony wspólnym wąskim gzymsem ceglanym (z czoł cegieł ułożonych płasko). W pasie parteru znajdują się nieregularnie rozmieszczone wtórne otwory okienne i drzwiowe. Pierwotnie część dolna złożona była z szeregu 5 obszernych, potrójnych przeszkleń doświetlających jadalnię. Przeszklenia te widoczne są na archiwalnej fotografii lotniczej oraz na rysunku inwentaryzacji parteru magazynu części lotniczych. Górna, cofnięta w głąb budynku część elewacji wypełniona jest szeregiem pionowo usytuowanych otworów okiennych doświetlających salę gimnastyczno-widowiskową. W otworach tych zamontowane są wtórne, niższe okna z profili PCV. Elewacja skrajnego, pd. fragmentu zasadniczej części budynku, cofnięta w głąb jest 3-osiowa. W osi środkowej w poziomie piętra znajduje się pojedyncze okno doświetlające scenę. W osiach skrajnych w poziomie parteru znajdują się dwa okna. Elewacja części parterowej podzielona jest także na dwa fragmenty. Od strony pn. znajduje się fragment o częściowo oryginalnym układzie regularnie rozmieszczonych 6 otworów okiennych, zgrupowanych po dwa i oddzielonych 2 otworami drzwiowymi. 4 oryginalne otwory okienne od strony pn. zaopatrzone są w wąskie podokienniki ceglane. 2 otwory okienne od strony pd. są wtórnie pomniejszone. Elewacja części oryginalnej parteru zwieńczona jest ceglano-betonowym gzymsem, Elewacja skrajnej, pd. części budynku, zbudowanej na miejscu fragmentu zniszczonego w 1944 r., pozbawiona jest otworów (z wyjątkiem pojedynczego okna w części pd.) oraz nie posiada elementów zdobniczych.

Układ elewacji zach. części piętrowej zbliżony jest do układu elewacji wsch. z kilkoma różnicami. W bloku klatki schodowej nie ma podokienników trzech zamurowanych, dolnych okien. Dolna część głównego fragmentu elewacji przedłużona jest w kierunku pd., obejmując także skrajny blok sceny. Część ta ma inny układ wtórnych otworów okiennych i drzwiowych. Skrajne od strony pd. dwuskrzydłowe drzwi stalowe prowadzą do tylnej klatki schodowej. Elewacja zach. części parterowej budynku jest rozczłonkowana na elewacje poszczególnych przybudówek. Największa z nich powstała po częściowej rozbiorce budynku dobudowanego przez Niemców podczas 2 wojny światowej. W elewacjach przybudówek rozmieszczone są pojedyncze otwory okienne i drzwiowe o różnych rozmiarach. Jedynie w elewacji wsch. przybudówki z okresu 2 wojny światowej znajduje się ciąg trzech otworów okiennych zabezpieczonych wtórnymi kratami z płaskowników stalowych.

Elewacja pd. jest rozczłonkowana na elewacje poszczególnych części parterowych. Pośrodku elewacji szczytowej fragmentu zbudowanego po 2 wojnie światowej znajdują się szeroka dwuskrzydłowa, stalowa brama wjazdowa. Szczyt tej elewacji wypełnia szalunek z desek zamocowanych pionowo. Cofnięty w głąb środkowy fragment elewacji pd. jest zachowanym oryginalnym fragmentem elewacji parterowej części budynku mieszczącej pierwotnie kuchnię. W fragmencie tym znajdują się dwuskrzydłowa częściowo oszklona brama wjazdowa (prawdopodobnie wtórna) oraz zachowany oryginalny otwór okienny z podokiennikiem ceglanym oraz wtórnie zamocowaną kratą. Zach. fragment elewacji pd. stanowi ściana współczesnej przybudówki (garażu) pozbawiona otworów okiennych i drzwiowych. Powyżej części parterowej widoczna jest górna część szczytowej elewacji głównego korpusu budynku. Największy jej fragment to elewacja zryzalitowanego bloku sceny sali sportowo-widowiskowej z pojedynczym, zakratowanym oknem doświetlającym jej zaplecze. Obok w części niższej elewacji znajdują się trzy poziomo usytuowane okna doświetlające klatkę schodową.

Wnętrza

Dwukondygnacyjna część wejściowa (pn.) mieści hall wejściowy poprzedzony obszernym przedsionkiem – wiatrołapem. W częściach wsch. i zach. hallu zlokalizowane są dwie klatki schodowe. Z hallu obok zach. klatki schodowej prowadzi szerokie wejście do obszernej hali dawnej jadalni, po wojnie pełniącej funkcję magazynu części lotniczych. Z pomieszczenia tego wtórnie wydzielono mniejsze pomieszczenia magazynowe. W części pn. hali znajduje się podest ze schodami po bokach prowadzącymi do wejść z hallu – istniejącego i wtórnie zamurowanego. Na piętrze od strony pn. znajduje się pojedynczy trakt pomieszczeń. Przylega do niego korytarz łączący obie klatki schodowe. Z korytarza prowadzą 3 wejścia do sali gimnastycznej, która pełniła także funkcję sali widowiskowo-kinowej oraz 2 wejścia na boczne widownie (od strony wsch. i zach. sali), po 2 wojnie światowej wtórnie oddzielone od niej ścianami. W powstałych w ten sposób pomieszczeniach zlokalizowano magazyny osprzętu elektrycznego i radiowego. Sala gimnastyczna mieściła pierwotnie dwa boiska piłki siatkowej, zamiennie boisko do innych gier zespołowych lub zawodów gimnastycznych na przyrządach (gniazda zamontowane były w podłodze) lub lekkoatletycznych (z skoczną do skoków w dal z rozbiegiem i częścią do lądowania dostępnymi po zdjęciu części podłogi). W części pn. sali znajduje się balkon dostępny z korytarza 2 piętra. Pośrodku korytarza znajduje się obszerna wnęka z zaokrąglonymi narożnikami (od strony balkonu tworząca szeroki występ),... C.d. zał. nr 2.

1. Miejscowość	KROSNO	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	Miasto Krosno	BUDYNEK JADALNI I SALI GIMNASTYCZNEJ Szkoły Podoficerów Lotnictwa dla Młodzieży	Sytuacja.
3. Powiat	Grodzki Krosno		C.d. pkt. 13 opis.
4. Województwo	podkarpackie		Rzut parteru.

Sytuacja Skala 1:2000

Rysunek na podkładzie mapy www.geoportal.gov.pl, dostęp 4.01.2017 r.

1. Część piętrowa budynku - dawna jadalnia i sala gimnastyczna.
2. Część parterowa budynku - dawna kuchnia.
3. Przybudówka - pozostałość budynku dobudowanego w latach 1940-1941.
4. Część parterowa odbudowana po zniszczeniach wojennych - prawdopodobnie pierwotnie w tym miejscu zlokalizowane były magazyny żywnościowe.
5. Garaż współczesny.
6. Zachowany schron przeciwlotniczy z okresu 2 wojny światowej.
7. Ślady podziemnego schronu przeciwlotniczego pod niezachowaną częścią budynku z lat 1940-1941.

C.d. pkt. 13

...mieszcząca pierwotnie projektor filmowy i stanowisko kinooperatora. Od południa do sali przylega wyodrębniony architektonicznie blok sceny dostępnej przez obustronne kulisy z wejściami po obu stronach sceny po schodkach. Z kulisy zach. prowadzi wyjście ewakuacyjne z sali na zewnątrz poprzez tylną klatkę schodową.

Parterowa część południowa budynku mieściła kuchnię i magazyny żywnościowe. Przybudówką będąca pozostałością rozbudowy z okresu 2 wojny światowej miała nieustalone przeznaczenie. Po 2 wojnie światowej w pomieszczeniach części parterowej umieszczono warsztaty przeznaczone do konserwacji i prawdopodobnie naprawy silników lotniczych, a obecnie część z pomieszczeń wykorzystywana jest przez zakłady rzemieślnicze.

Wyposażenie

Oryginalne i wtórne wyposażenie z okresu funkcjonowania magazynów Aeroklubu w budynku nie zachowało się. Zachowane są natomiast oryginalne elementy dekoracyjne. Nad wejściem głównym znajduje się bialo-czerwona szachownica ze skrzyżowanymi dwoma proporcami w barwach narodowych. Powyżej do niedawna znajdowały się dwie sylwetki samolotów, które niestety zostały zniszczone. Na ścianie kotłowni wmurowana jest rzeźba przedstawiająca ludzką głowę. Elementy te wykonał podczas remontu w l. 80-tych XX w. pracownik Centralnej Składnicy Materiałów Technicznych Aeroklubu Polski - Stanisław Bogacz ze Zboisk. Informację o autorze tych elementów przekazał także były pracownik składnicy, Stanisław Gouda.

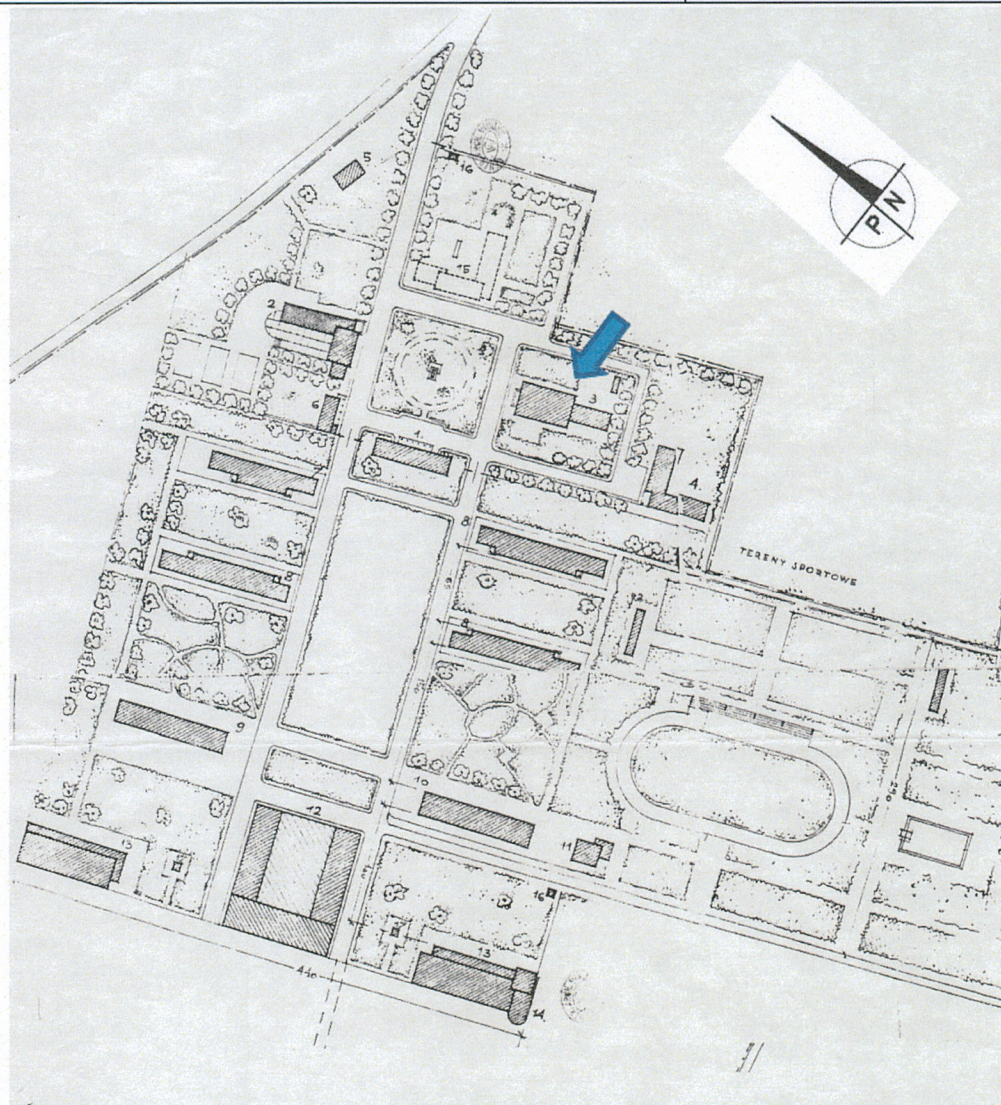
Instalacje

W budynku znajduje się instalacja elektryczna, wodno-kanalizacyjna oraz centralne ogrzewanie. Po 2 wojnie światowej w skrajnym pomieszczeniu od strony pn.-zach. wydzielonym z dawnej jadalni zlokalizowana została kotłownia, która funkcjonowała do czasu wyprowadzenia składnicy. Wówczas zdemontowano kocioł centralnego ogrzewania.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

Adam Sapeta styczeń 2017 r.

1. Miejscowość	KROSNO	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	Miasto Krosno	BUDYNEK JADALNI I SALI GIMNASTYCZNEJ Szkoły Podoficerów Lotnictwa dla Młodzieży	Projekt archiwalny. Fotografie archiwalne.
3. Powiat	Grodzki Krosno		
4. Województwo	podkarpackie		

Projekt zespołu obiektów grupy I.

Fotokopia ze zbiorów Muzeum Podkarpackiego w Krośnie

1. Komenda Centrum Wyszkożenia Lotnictwa.
2. Kasyno oficerskie i hotel.
3. Jadalnia dla uczniów i sala gimnastyczna.
4. Izba chorych (budynek zrealizowany w zmienionej formie).
5. Budynek mieszkalny personelu cywilnego.
6. Wartownia i areszt (zbudowana została po przeciwnej, pd. stronie budynku sztabowego).
7. Budynek koszarowy dla 200 uczniów (zrealizowany poprzecznie do projektowanego, wzdłuż pn. granicy grupy, przeznaczony został dla szeregowych obsługujących lotnisko i podoficerów odbywających kursy doszkalające).
8. Trzy budynki koszarowe dla uczniów, po pd. stronie placu alarmowego (dwa zbudowane zgodnie z projektem po wsch. i zach. stronie prostokątnego placu – skweru, trzeci – przeniesiony z pn. strony placu alarmowego - powstał poprzecznie do dwu w/w budynków, po pd. stronie placu, na krawędzi terenu wyrobisk cegielni).
9. Garaże (budynek niezrealizowany).
10. Hamownia (budynek niezrealizowany).
11. Kotłownia - zrealizowana została prawdopodobnie w innym miejscu.
12. Warsztaty szkolne z hangarem i 4-kondygnacyjnym budynkiem dydaktycznym.
13. Dwa hangary.
14. Komenda portu lotniczego.
15. Zapas terenu – m.in. świetlica. W czasie wojny powstał tam duży barak zarządu budowy lotniska.
16. Posterunki strażnicze zapewne powstały, choć w innych miejscach, niż w projekcie. Jeden z nich, w formie dużej wartowni, powstał przy głównej bramie wjazdowej zlokalizowanej ok. 270 m na wsch. od budynku komendy.
17. Podręczne magazyny materiałów pędnych. Powstał co najmniej magazyn pomiędzy hangarem warsztatów a hangarem pn. Na zdjęciach z 1939-1940 i 1944 r. widoczny jest zapewne właśnie ten magazyn.

Sapeta

Grupa I lotniska w Krośnie.

Amatorskie zdjęcie wykonane przez niemieckiego oficera – lotnika z pokładu samolotu bazującego na lotnisku w Krośnie, wykonane prawdopodobnie w jesieni 1939 r. lub na wiosnę 1940 r.

Kopia fotografii z albumu niemieckiego oficera lotnictwa ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Rzeszowie.

Fotografia ukazuje stan budynków zespołu zgodny ze stanem przedwojennym. Budynek jadalni i sali gimnastycznej widoczny jest po lewej stronie (oraz na powiększeniu tego zdjęcia) jeszcze bez późniejszych dobudówek. Widoczny jest pierwotny układ elewacji wsch. z dużymi, potrójnymi oknami doświetlającymi jadalnię.

Obszerny, parterowy budynek poniżej, to barak zarządu budowy lotniska, w czasie okupacji barak firmy budowlanej Bauleitung der Luftwaffe Flughafen Krosno. Powyżej przedmiotowego budynku widoczny jest budynek izby chorych i komin cegielni Hirszfeld, który został rozebrany w 1942 r. Na prawo widoczne są trzy budynki koszarowe dla uczniów, przy drodze zapewne główna wartownia z aresztem, po przeciwnej stronie drogi budynek komendy Centrum Wyszkołenia Lotnictwa. Poniżej komendy znajduje się kasyno oficerskie i hotel dla oficerów (kawalerów). Po prawej stronie zdjęcia widoczny jest

budynek koszarowy dla podoficerów odbywających kursy dokształcające (m.in. dla zapoznania się z nowymi rozwiązaniami technicznymi wprowadzanymi w polskim lotnictwie) oraz dla szeregowych z obsługi lotniska. Powyżej boisko sportowe z bieżnią. Nad boiskiem widoczny jest zapewne podręczny magazyn materiałów pędnych. Na lewo od niego najwyższy w całym kompleksie lotniska w Krośnie, czterokondygnacyjny budynek dydaktyczny Szkoły Podoficerów Lotnictwa dla Małoletnich, z rozległymi warsztatami zajęć praktycznych z hangarem od strony płyty lotniska. Na lewo od budynków dydaktycznych widoczny jest hangar wschodni z budynkiem dowództwa portu lotniczego. Poniżej zespołu budynków grupy I widoczna jest droga z Krosna do Polanki z stojącym przy niej budynkiem mieszkalnym pracowników cywilnych Centrum Wyszkołenia Lotnictwa. Powyżej zespołu grupy I widoczna jest płyta lotniska, jeszcze bez betonowego pasa startowego wykonanego w latach 1941-1942. Nad lotniskiem po prawej stronie widoczny jest zespół obiektów grupy II.

1. Miejscowość	KROSNO	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	Miasto Krosno	BUDYNEK JADALNI I SALI GIMNASTYCZNEJ Szkoły Podoficerów Lotnictwa dla Małoletnich	Fotografie archiwalne. Fotografie stanu obecnego.
3. Powiat	Grodzki Krosno		
4. Województwo	podkarpackie		

Fragment zdjęcia lotniczego lotniska w Krośnie z 1944 r. obejmujące obiekty grupy I. Budynek jadalni i sali gimnastycznej oznaczony jest strzałką. Widoczne są 3 skrzydła dobudowane przez Niemców od strony zachodniej. Na zdjęciu widoczne są także obiekty wzniesione w obrębie grupy I przez Niemców w latach 1941-1942. Kopia fotografii ze zbiorów Muzeum Podkarpackiego w Krośnie.

Powyżej powiększony fragment w/w zdjęcia zawierający budynek jadalni i sali gimnastycznej wraz z częścią dobudowaną przez Niemców, pod którą znajdują się schrony przeciwlotnicze. Schrony te są prawdopodobnie zachowane do dzisiaj pod powierzchnią terenu. Zachowana jest także wsch. część większego budynku (przybudówka pd.-zach.).

Sapeta

Elewacja frontowa. Widok od pn.

Elewacja zachodnia części piętrowej budynku. Widok od pd.-zach.

Widok budynku od pd. Na pierwszym planie - po prawej stronie - widoczna jest współczesna dobudówka zbudowana na miejscu zniszczonego w 1944 r. pd. fragmentu części parterowej. Po lewej stronie widać współczesną dobudówkę (garaż), za nią przybudówkę będącą jedyną zachowaną nadziemną częścią skrzydła zbudowanego w latach 1940-1942 przez Niemców.

Widok budynku od pd.-zach. Po prawej stronie widoczna jest przybudówka będąca częścią skrzydła zbudowanego w latach 1940-1942 przez Niemców.

1. Miejscowość	KROSNO	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	Miasto Krosno	BUDYNEK JADALNI I SALI GIMNASTYCZNEJ Szkoły Podoficerów Lotnictwa dla Młodzieży	Fotografie stanu obecnego.
3. Powiat	Grodzki Krosno		
4. Województwo	podkarpackie		

Elewacja wsch. części piętrowej
budynku. Widok od pd.-wsch.

Elewacja wsch. części parterowej
budynku. Widok od pn.-wsch. Na
pierwszym planie widoczny jest
zachowany oryginalny fragment
mieszczący pierwotnie kuchnię.

Główne wejście do budynku. Widoczna
jest zachowana oryginalna dekoracja z
płytek ceramicznych oraz powyżej
dekoracja powojenna. Widok od pn.

Część parterowa. Pośrodku w głębi brama
(zapewne wtórna) do pomieszczenia
dawnej kuchni. Obok – zachowany
fragment części pd.-wsch. z wtórnym
dachem pulpitowym nad oryginalnym
stropodachem. Na pierwszym planie po
prawej stronie powojenna przybudówka
wzniesiona na miejscu części zniszczonej w
1944 r. Po lewej stronie fragment wtórnej
przybudówki pd.-zach. mieszczącej
zapewne garaż.

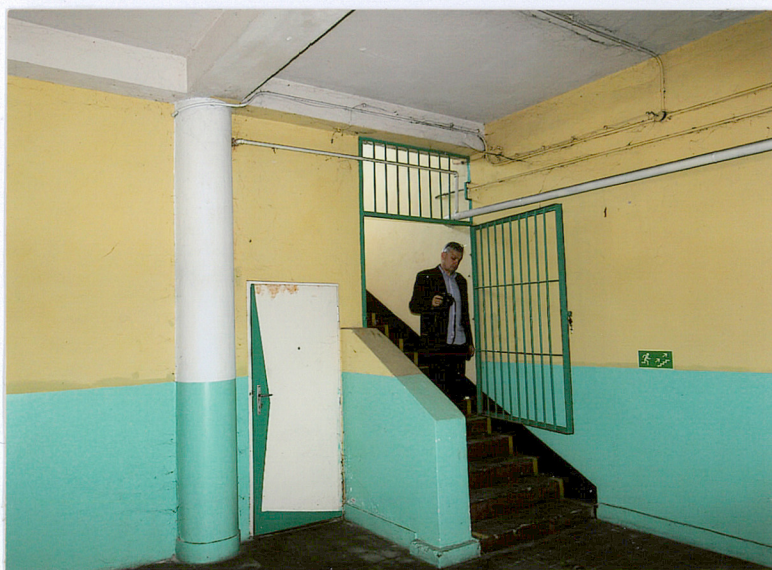

Wnętrze części piętrowej budynku. Część wejściowa hallu parteru. Widok od pd.-wsch.

Wnętrze części piętrowej budynku. Część wschodnia hallu na parterze. Widoczne są elementy konstrukcyjne – żelbetowe słupy, rygle i strop. Widok od zach.

Wnętrze części piętrowej budynku. Wejście z hallu na parterze do wsch. klatki schodowej. Widok od zach.

Wnętrze części piętrowej budynku. Dawna jadalnia dla uczniów na parterze. Widoczny jest oryginalny układ konstrukcyjny: żelbetowe słupy z częściowo zachowaną okładziną z płytek ceramicznych, żelbetowe rygle i strop. W głębi podest obok wejścia. Widok od pd.

1. Miejscowość	KROSNO	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	Miasto Krosno	BUDYNEK JADALNI I SALI GIMNASTYCZNEJ Szkoły Podoficerów Lotnictwa dla Młodzieży	Fotografie stanu obecnego.
3. Powiat	Grodzki Krosno		
4. Województwo	podkarpackie		

Wnętrze części pięterowej budynku. Ściana pn. jednego z pomieszczeń wydzielonych po 2 wojnie światowej z dawnej jadalni, zaadaptowanego na kotłownię. Widoczne elementy szkieletu konstrukcyjnego – słup i rygle oraz strop.

Głowa – rzeźba portretowa, być może palacza, wmontowana w górną część słupa w kotłowni. Rzeźba została wykonana przez pracownika Centralnej Składnicy Materiałów Technicznych Aeroklubu Polski - Stanisława Bogacza ze Zboisk.

Wnętrze części pięterowej budynku. Kanał instalacyjny dostępny schodami z hallu parteru przez zach. klatkę schodową. Jest to zapewne początkowy odcinek schronu przeciwlotniczego pod nieistniejącym skrzydłem pn., dobudowanym przez Niemców w latach 1940-1942.

Wnętrze części piętrowej budynku. Jedno z pomieszczeń wydzielonych po 2 wojnie światowej z dawnej jadalni i przeznaczone na magazyn MO. Widok od pd.-wsch. Widoczna oryginalna posadzka z płytek cementowych, szlifowanych.

Wnętrze części piętrowej budynku. Część wsch. balkonu w dawnej sali gimnastyczno-widowiskowej. Widok od pd.

Wnętrze części piętrowej budynku. Dawna sala gimnastyczno-widowiskowa na 1. piętrze, pełniąca po 2 wojnie światowej funkcję magazynu części lotniczych – szybowców i samolotów. Widoczna jest ściana wsch. i pd. ze sceną. Widok od zach. z balkonu.

Wnętrze części piętrowej budynku. Pomieszczenie na 1 piętrze, po wsch. stronie sali gimnastyczno-widowiskowej, dawna widownia, po 2 wojnie światowej zaadaptowana na magazyn przyrządów i przewodów elektrycznych. Widok od pn.-zach.

1. Miejscowość	KROSNO	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres
2. Gmina	Miasto Przemyśl	BUDYNEK JADALNI I SALI GIMNASTYCZNEJ Szkoły Podoficerów Lotnictwa dla Młodzieży
3. Powiat	Grodzki Krosno	
4. Województwo	podkarpackie	

6. Zawartość załącznika
Fotografie stanu obecnego.

Wnętrze części piętrowej budynku. Pomieszczenie na 1. piętrze po pn. stronie korytarza. Widoczna oryginalna posadzka z cegieł ułożonych w jodełkę. Widok od pd.-zach.

Wnętrze części piętrowej budynku. Tylne schody pełniące pierwotnie funkcję klatki ewakuacyjnej. Widok od zach., z górnego spocznika na 1. piętrze.

Wnętrze części parterowej budynku. Dawna kuchnia stołówki dla uczniów, ob. magazyn zakładu ślusarskiego. Widok od pn.

Wejście do schronu przeciwlotniczego z okresu 2 wojny światowej, zbudowanego po wsch. stronie budynku stołówki i sali gimnastycznej. Widok od zach.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

Adam Sapeta styczeń 2017 r.

Sapeta